מהדרינן אבידתא בסימנא לכל אדם ולא מהדרינן בטביעות עינא והוה ס"ל לרבא דהא דמהדרינן לצורבא מרבנן בטביעות עינא כדאיתא בפ' אלו מציאות (דף כג:) התם היינו טעמא משום דלצורבא מרבנן מידק דייק טפי והוי טביעות עינא לגביה כסימן מובהק. השתא דשמעתינהו להני שמעתתא אמינא טביעות עינא עדיף מסימנא והא דלא מהדרינן אבידתא בטביעות עינא לאו משום דלא הוי סימן מובהק אלא דחיישינן לשקרי ובצורבא מרבנן דלא חיישינן דמשקר מהדרינן ודוקא בחזרת אבידתא הוא דלא מהדרינן לעם הארץ בטביעות עינא משום דאיכא למיחש לרמאין אבל גבי בשר שנתעלם מן העין לכולי עלמא שרי בטביעות עינא והיינו דאמרינן דאי לא תימא הכי היאך סומא מותר באשתו אלמא סתם בנ"א נאמנין לגבי איסורין בטביעות עינא וזה שלא כדברי ר"ח ז"ל שכתב כאן והני מילי בצורבא מרבנן דלא משקר השוה דין זה למציאה ולא מחוור דבמציאה היינו טעמא דלמא משקר אבל באיסורין אין לומר כן והוא הדין דבמציאה נמי נאמן אדם לומר אלו כליו של פלוני דכיון דלית ליה הנאה מיניה לא חיישינן דמשקר ומיהו איכא למידק היכי דייק רבא מהני שמעתתא דטביעות עינא עדיפא מסימנא דלמא שאני הכא דהוה ליה טביעות עינא דצורבא מרבנן דמעלי טפי. תירצו בתוס' דהני רבנן ודאי לא הוי להו טביעות עין גמור בהני מילי שאילו כן לא הוצרכו לשאול אלא טביעות עין שאינו גמור היה להם כטביעות עין דעם הארץ ואפ"ה אורו להו דמהני וכתב הרשב"א ז"ל דכי מהני טביעות עינא דוקא בחתיכה שטבעתה העין אבל לא טבעתה העין לא ולאו משום דחיישינן דמשקר אלא שסבור להיות מכיר ואינו מכיר כדאמרינן [שם] גבי מציאה דאפילו לצורבא מרבנן לא מהדרינן כליס שלא טבעתם העין בטביעות עינא: **תדע** דטביעות עינא עדיף מסימנא: פלוני דהאי סימני'. ואין אנו מכירין בו אלא סימנים כך וכך היו בכליו ובגופו של הורג: הנוטל גיד הנשה צריך שיטול את כולו. סתמא כר"מ דס"ל דבעינן לחטוטי בתריה: ר' יהודה אומר כדי לקיים בו מצות נטילה. דס"ל דלא בעי חטיטה: **מתני'** אכלו ואין בו כזית. משום דבריה הוא וחייב בכל שהוא כדאמרינן במסכת מכות (דף יז.) אי אתם מודים באוכל נמלה כל שהוא שהוא חייב אמרו לו מפני שהוא כברייתה ואע"ג דכתיבא ביה אכילה וסתם אכילה משמע בכזית הא מפרשינן בגמרא דאכילה דכתיב ביה היינו לומר שאע"פ שיש בגיד הנשה כמה זיתים כיון שאכל ממנו כזית חייב: **גמ'** שעל הכף. אע"פ שהגיד ארוך אין אסור ממנו מן התורה אלא מה ששוכב על הכף: כף. בשר הסובב את הקולית ודבוק לעצם והגיד ארוך וסובב מקצתו על גבי אותו בשר: **מתני'** ביצד משערין אותה בבשר בלפת. רואין כאילו הירך לפתות והגיד בשר אילו היה נותן טעם הבשר כשיעור הגיד בלפתות כשיעור הזה הירך אסור דשיעורין הלכה למשה מסיני וגמירי דבהכי משערינן ואע"פ שאילו היה כרוב או קפלוט היה צריך פחות או יותר ושיעור זה בששים הוא והכי מוכח בגמ': **גמ'** מתני' דלא כי האי תנא. מתני' דקתני דגיד אוסר בנותן טעם דלא כי האי תנא: אין בגידין בנותן טעם. הילכך הגיד אינו אוסר ומיהו שמנו מיהא אוסר וכמ"ש בהלכות: **אמר** ליה תני עול לקמיה. שנה לבא לפניו שמא לא הבין שאלתך יפה ולפיכך התיר: **דאמר רבא אמור רבנן בטעמא.** בכמה מקומות שנינו בנותן טעם: **ואמור רבנן בקפילא.** ר' יוחנן אמר לה בגמ' שמטעימין תבשיל שנתערב בו איסור לנחתום עובד כוכבים וסומכין עליו שאם אמר שאין טעם האיסור נרגש בו מותר: **ואמור רבנן בששים.** בפרק בתרא דעבודת כוכבים [דף סט.] אמרינן כל איסורין שבתורה בששים: **כגון קדרה שבישל בה תרומה וחזר ובישל בה חולין.** שיכול כהן לטעמו ואם אין תרומה נותנת טעם בחולין נאכל התבשיל אף לזרים: **מין בשאינו מינו דאיסורא.** כגון בשר בחלב שאין בן ברית יכול לטעמה סמכינן אקפילא: **ומין במינו בין דהיתרא בין דאיסורא.** שאי אפשר להבחין טעמו אי נמי מין בשאינו מינו דאיסורא היכא דליכא קפילא עובד כוכבים למטעמיה משערינן בששים. ובגמרא אמרינן גבי קפילא דסמכינן אקפילא ומדאמרינן האי לישנא דסמכינן משמע דלקולא סמכינן עליה ובמאי עסקינן אי דליכא ששים ודאי לא סמכינן עליה שהרי חכמים השוו מדותיהן לשער כל איסורין שבתורה בששים ואי דאיכא ששים במאי סמכינן עליה הא כי ליכא קפילא נמי משערינן בששים אלא הכא כגון שלא נתערב גוף האיסור אלא פליטתו בלבד עסקינן דומיא דקדרה שבישל בה בשר ואח"כ בישל בה חלב דעלה אמרינן בגמרא דסמכינן אקפילא דאי ליכא קפילא משערינן בכולה וכל היכא דליכא ששים בכולה אסור משום דלא ידעינן כמה נפיק מינה וכי איכא קפילא ואמר לן שאין בה טעם בשר סמכינן עליה דמאי דנפיק מינה בטל בששים אבל כל היכא שגוף האיסור נמחה לא צריכינן לקפילא דאי איכא ששים בלא קפילא שרי ואי ליכא ששים אפילו אי אמר לן קפילא דליכא טעמא אסור א"כ בשאין אנו יודעין שיעור האיסור הנימוח. מיהו אע"ג דאמרינן דאי איכא ס' בלא קפילא שרי אי טעמיה קפילא ואמר דאית ביה טעמא אסור דטעמא לא בטיל וזה שלא כדברי רש"י ז"ל שכתב במאי דאמרינן לקמן כל איסורין שבתורה בששים והוא דבדקיניה ולא יהיב טעמא משמע דס"ל דכי אמרינן דסמכינן אקפילא היינו בדאיכא ששים ולא מחוור דמדאמרינן סמכינן אקפילא משמע דלקולא סמכינן עליה ולפי דבריו אינו בא אלא לאסור דהא כל היכא [דאיכא] ששים אי ליכא קפילא ודאי שרי דהא אמרינן מין בשאינו מינו וליכא קפילא בששים. ומדאמרינן סמכינן אקפילא משמע דקפילא דוקא הא עובד כוכבים דליתיה קפילא לא סמכינן עליה משום דעובד כוכבים משקר אבל כל היכא דהוי קפילא לא מרע נפשיה וכיון דמשום דלא מרע נפשיה הוא לאו דוקא במסיח לפי תומו וכמו שכתב רש"י ז"ל בכאן דכל שכן דלא מרע נפשיה אם הוא יודע שיש קפידא בדבר ובישראל לא שנא קפילא ול"ש לא קפילא סמכינן עלייהו והיינו דאמרינן בגמרא גבי קדרה שבישל בה תרומה וחזר ובישל בה חולין דטעים לה כהן אלמא בכל כהן סגי ואע"ג דלאו קפילא הוא. ומדאמר רבא דמין במינו משערין בששים משמע דס"ל לרבא דכל איסורין שבתורה אפילו במינן בששים. ורב אשי נמי משמע דהכי ס"ל מדאמרינן לקמן [דף נח.] בההוא זיתא דתרבא שנפל לדיקולא דבשרא דסבר רב אשי לשעוריה במאי דבלעה דיקולא והרי חלב בהדי בשר מין במינו

רש"י

בטביעות עינא דקלא. שנותן דעת להכירה בקול ומאבידה לא ילפינן דהתם משום חמוד ממון הוא וחיישינן דלמא משקר דאמר מר גזל ועריות אדם מתאוה להן: **תדע.** דטביעות עינא עדיפא: **פלניא דהאי סימניה.** ואין אנו מכירין בו מעולם אבל סימנים כך וכך הוא בגופו וכליו של הורג: **ואילו איה.** לשליח טביעות עינא בגויה שמכירו: **צריך ליטול את כולו.** יחטט אחריו בכ"מ וסתם משנה כר"מ: **מתני' אכלו ואין בו כזית חייב.** וטעמא משום דבריה הוא וחייב בכל שהוא כדאמרינן באוכל נמלה כל שהוא שהוא חייב: **אינו סופג אלא ארבעים.** שאינה נוהגת אלא באחד: **גמ' על הכף בלבד.** אע"פ שהגיד ארוך אין איסור ממנו אלא מה ששוכב על הכף. כף בשר הסובב את הקולית ודבוק לעצם והגיד ארוך ומקצתו שוכב על אותו בשר: **מתני' כבשר בלפת.** רואין כאילו הירך לפתות והגיד בשר אילו היה בשר כשיעור הגיד היה נותן טעם בלפתות כשיעור הירך אסור והכי גמירי הלכה למשה מסיני אע"פ שאילו היה כרוב או קפלוט היה צריך פחות או יותר: **גמ' אין בגידין בנותן טעם.** והגיד משליך והשאר מותר: **לא תצערן.** תפציר להטריח עליו: **דאמור רבנן בטעמא.** בכמה מקומות שנינו בנותן טעם: **בקפילא.** דאמר רבי יוחנן לטעמי' קפילא ארמאי נחתום עובד כוכבים: **ואמור רבנן.** בפ' בתרא דע"ז בס': **מין בשאינו מינו.** שאדם יכול להבחין טעמו ושניהם של היתר כגון תרומה וחולין שיכול כהן לטעמו יטעמנו כהן אם נתנה התרומה טעם בחולין ואם לא נתנה טעם יאכל התבשיל אפילו לזרים: **דאיסורא כגון בשר בחלב.** שאין בן ברית יכול לטועמה סמכינן אקפילא: **בששים.** בין דהיתרא בין דאיסורא לבד תרומה שעולה במאה ואחד: כשמשערין האיסור בששים משערין אותו שיהא בו אחד מס' ברוטב ובקיפה ובחתיכה

גמרא

שמעתתא אמינא טביעות עינא עדיף (א) (טפי מסימנא) דאי לא תימא הכי סומא היאך מותר באשתו והיאך בני אדם מותרין בנשותיהן בלילה אלא בטביעות קלא הכא נמי בטביעות עינא אמר רבי יצחק בר משרשיא תדע דאילו אתו בי תרי ואמרי פלניא דהאי סימניה והאי סימניה קטל גברא לא קטלינן ליה ואילו אמרי ידעינן ליה בטביעות עינא והאי ניהו קטלינן ליה אמר רב אשי תדע דאילו אמר לשלוחיה קרייה לפלוני דהאי סימניה והאי סימניה ספק ידע ליה ספק לא ידע ליה ואילו אית ליה טביעות עינא בגויה כד חזי ליה ידע ליה: הנוטל גיד הנשה צריך שיטול את כולו רבי יהודה אומר יקיים בו מצות נטילה: והלכתא כתנא קמא וליתא לדר' יהודה: **מתני'** האוכל מגיד הנשה כזית סופג את הארבעים. אכלו ואין בו כזית חייב אכל מזה כזית ומזה כזית סופג שמונים ר' יהודה אומר אינו סופג אלא ארבעים: **גמ'** אמר שמואל לא אסרה תורה אלא א שעל הכף בלבד שנאמר (א) אשר על כף הירך וקי"ל כותיה והשאר אסור מדרבנן: **מתני'** ג ירך שנתבשל בה גיד הנשה אם ב יש בה בנותן טעם הרי זו אסורה כיצד משערין אותה כבשר בלפת: **גמ'** מתני' דלא כי האי תנא דתניא רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקא אומר אין בגידין בנותן טעם ההוא דאתא לקמיה דר' חנינא הוה יתיב רב יהודה בר זבינא אבבא (א) א"ל מאי אמר לך א"ל שרייה ניהלי א"ל תני ועייל קמיה א"ל זיל אימא לההוא דיתיב אבבא לא תצערן דהלכתא אין בגידין בנ"ט וליתא למתני' דתנן משערין אותה כבשר בלפת וה"מ גיד עצמו אבל שמנוניתו משערינן לה בס' כדרבא דאמר רבא השתא דאמור רבנן בטעמא ואמור רבנן בקפילא ואמור רבנן בס' מין בשאינו מינו דהיתרא בטעמא כגון קדרה שבישל בה תרומה וחזר ובישל בה חולין. מין בשאינו מינו דאיסורא כגון בשר בחלב אי איכא קפילא דטעם ליה בקפילא מין במינו דלא יכיל למיקם אטעמא כגון שמנונית דגיד הנשה א"נ בשאינו מינו היכא דליכא קפילא דטעים בס': א"ר חנינא כשמשערינן

מלחמת ה'

דרב הוו ועובדא דרב חנן מנהרדעא דאיקלע לגבי דרב כהנא במעלי יומא דכיפורי י"ל דאפי' כרב אתיא דלא אסרו בשר שנתעלם מן העין אלא משום שחוששים שמא גררה חולדה מבית לבית וממקום למקום ומעיר לעיר דרובא דעלמא עובדי כוכבים ניגהו והחמירו בבשר להצריכו תרי רובי כדאיתמר לענין יוחסין בכתובות והיינו דאמרי' ודאי מכללא דהא ודאי היינו דרב משום דאיסורא שכיח טפי בעולם ואזלינן בתר רובא דעלמא אבל רובא דעלמא בערב יוה"כ אפילו כשאתה הולך בתר רובא דעלמא רוב אוכלי בשר ביום הזה ישראל הן ורוב בשר ישראל הוא ואין לחוש ומה שהשמיט רבינו הגדול ז"ל משום דמלתא דלא שכיחא היא ושלא יראו התלמידים המקילים ויפרצו בה פרצות ואי"נ פליגי אדרב לא עדיפא מכללא הנך עובדי אחריני ומכל שאר רבנן סמכי דס"ל כרב ומקרא מלא מכל הוא אחרי רבים להטות ומה שאמרו אלא היכי אכיל בשרא ולא אמרו ואלא לרב דאמר כו' היכי אכלי בשרא גדולה מזו במס' שבת פ' במה אשה ולרב מ"ש הני והיא דרב מתני' היא ולא אמרי' לדידן מ"ש הני אי נמי ולתנא דידן מ"ש אי נמי סתם ומ"ש הני והיא דרב נמי הלכה פסוקה היא:

עין משפט נר מצוה
תתל-תתלב

א מיי' פרק ח מהל' מאכלו' אסורות סמג לאוין קלט טור י"ד סי' סה: ב מיי' פט"ו שם סמג שם טור י"ד שם: ג מיי' פט"ו שם סמג לאוין קלח טור י"ד סי' לח ולט:

מסורת הש"ס

א) בראשית לב:

קובץ הגהות

ב"ח (א) נ"ב כי נפיק:
חו"י (א) בגמ' נ"ג:

שלטי הגבורים

א לדברי מיימוני הכי פירושו שאיסור גיד הנשה מן התורה הוי באותו גיד הארוך הפנימי הסמוך לעצם אבל ליכא איסורא בכל אורך אותו הגיד מה"ת רק באותו שעל הכף דוקא והאוכל מאותו מקום שעל הכף לוקה אבל אי אכל משאר גיד הפנימי שאינו באותו מקום שעל הכף הוי דינו כאכל מגיד החיצון ואין איסורו אלא מדרבנן וכ"נ פרש"י אבל מלשון סמ"ג נראה דכל אורך גיד הפנימי איסורו מה"ת שהוא נקרא כולו מה שעל הכף וכ"נ מדברי הטור מ"ש שהפנימי אסור מן התורה והוא הפשוט בכל הירך וכן דעת הרא"ש והתוס' שם:

ב מדקאמר יש בה בנותן טעם משמע שאם יש בה בירך עצמה בנותן טעם אע"פ שהמים שמתבשל בהם היו מבטלין נתינת הטעם אפ"ה אסור הירך וכן הדין בכבד הדבוקה בחתיכה אם אין ששים בחתיכה לבטל הכבד צריך ששים בכל החתיכה אבל אם אין הכבד דבוק בחתיכה דומיא דטיפת חלב א"צ ששים אלא כנגד האיסור. ובניער וכסה פירש"י שמנער הבשר ומשכשך בקדירה וכסה זו היא שמעלה רתיחות ויורדין משולי הקדירה לפיה ומפיה לשוליה אז טעם האיסור מתפשט בתוך הקדירה ואין מתפשט בחתיכה עצמה ודוקא כשנפל לתוך הקדירה כשהיא מעלה רתיחות או כשנער תיכף לנפילה שאל"כ קודם הרתיחה מתפשט האיסור בחתיכה וכיון שנתפשט האיסור בחתיכה חתיכה עצמה נעשה נבילה וצריך שוב שיעור ס' במי הקדירה לבטל כל החתיכה ור"י מפרש אפי' לא העלתה הקדירה רתיחה אלא כסה החתיכה ממי הרוטב או שניערה בקדירה כנגד מקום שנפל האיסור שם מתבטל האיסור בכל מי הקדירה ומתפשט שם מיד. מא"ז:

המאור הגדול

ושאר עובדי דמייתי בגמ' דאזלי בהו רבנן לחומרא תלמידי דרב הוו אי נמי מדת חסידות היתה בהן להחמיר על עצמן ולכ"ע כלוי מורינן ואע"ג דבהאי עובדא דההוא דיו דשקיל בשרא בבבא מציעא טרחי' לאוקומה אליבא דרב לא משום דהלכתא כרב ויש לנו הרבה בתלמוד כיוצא בזה ולעולם קי"ל כלוי ודיקא נמי מדאמרי' בגמ' אלא רב היכי אכיל דאלמא הוא ניהו דעביד כשמעתיה אבל לכ"ע לא דא"כ ה"ל למימר אלא לרב היכי אכלינן בשרא ודעתנו נוטה בזה להתיר. והוי יודע כי טעם נמצא ביד עובד כוכבים שהוא מותר אפי' לרב לפי שאין לחוש משום נבלה אלא כל זמן שהיא מוטלת על גבי קרקע כדוגמת נבלה מושלכת אבל כל זמן שאדם עסוק בה אפי' ביד עובד כוכבים אין עליה צורת נבלה לפי שמנהגם היה שלא לסלק ידיהם מן הבשר עד שיתבשל ויאכל לפיכך הבשר המושלך בקרקע ונתעלם מן העין אסור לרב לפי שיש עליה צורת נבלה ואם מצא בשר מוטל ע"ג קרקע בעיר שרובה ישראל חתיכות מותרות שאין מלקין עליה ואין מטמאות דאיכא למימר שמא מאדם הנושאן נפל ולא הרגיש בהן דלגבי טומאה לא החמירו כל כך אבל באכילה אסורות לדעתיה דרב ואם אברים הם ליכא למיחש לנפילה דאגב יוקרהו מידע ידיע ובידוע שנבלה הם ולכלבים הושלכו ודרב דחש לההוא חיותא דתליא בי רב חנן חתניה ולא אעלים עיניה מינה גזירה שמא תפול לארץ מפני הטירוד וכן הא עובדא דרב חנא בר חנילאי בסוף מס' יו"ט דתלי ליה בשרא בעבורא דדשא והתם אסיקנא משום הדין טעמא דבשר שנתעלם מן העין לפום הדין סוגיא דהכא מפרשינן להתם כגון דנפל לארעא ורב הונא דאורי ליה תלמידיה דרב הוה ואורי ליה כשמעתיה דרביה זה הכלל אין בשר שנתעלם מן העין אסור אפי' לדברי האוסר אלא כשהוא מוטל על גבי הקרקע ובמוצא גדייו ותרנגוליו שחוטין אפי' מוטלים ע"ג קרקע ליכא למיחש ולא מידי שהרי שחיטתן מוכחת עליהן: